

Інформаційна довідка щодо законодавства Європейського Союзу з питань кібербезпеки (переговорний розділ 10 «Цифрова трансформація та медіа»)*

***Анотація.** В інформаційній довідці надано загальну характеристику актів права Європейського Союзу з питань кібербезпеки та тенденцій його розвитку, а також зобов'язань України щодо адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу в цій сфері.*

***Ключові слова:** європейська інтеграція, екосистема кібербезпеки ЄС, кіберінцидент, кібербезпека, кіберзахист, кіберзагроза, кіберзлочин, кіберпростір, право ЄС, принцип солідарності держав-членів ЄС.*

Вступ. Договором про функціонування Європейського Союзу (частиною четвертою статті 2)¹ (далі – ДФЄС) визначено, що «Союз має компетенцію, відповідно до положень Договору про Європейський Союз, визначати й впроваджувати спільну зовнішню та безпекову політику». Європейський Союз (далі – ЄС) тривалий час активно працює над розробкою спільної політики з питань кібербезпеки, яка натеper представляє цілісну скоординовану екосистему запобігання та протидії кіберзагрозам і кіберінцидентам. Засади політики ЄС із питань кібербезпеки задекларовано в першому комплексному документі – Стратегії кібербезпеки ЄС² (далі – Стратегія), відповідно до якої національні уряди залишаються основними суб'єктами, які організовують заходи щодо запобігання кіберінцидентам та реагування на них на національному рівні³. З іншого боку, активовано інструмент підтримки ЄС держав-членів у разі масштабних кіберінцидентів або кібератак – так звану клаузулу солідарності, яку впроваджено відповідно до статті 222 ДФЄС і яка полягає у зобов'язанні до спільних дій ЄС та держав-членів у разі «особливо серйозного кіберінциденту або кібератаки»⁴.

Загальна характеристика базових актів права ЄС з питань кібербезпеки. Законодавче забезпечення кібербезпеки ЄС ґрунтується на положеннях Стратегії кібербезпеки ЄС для цифрового десятиліття⁵, в якій декларується прагнення Союзу забезпечити глобальний та відкритий Інтернет, що відповідатиме основним європейським цінностям⁶.

¹ Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2012/oj/eng

² JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS. Cybersecurity Strategy of the European Union: An Open, Safe and Secure Cyberspace. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=join:JOIN_2013_071

³ European Union. URL: <https://ccdcoe.org/organisations/eu/>

⁴ EU Solidarity Clause and 'Cyber Disaster'. URL: <https://ccdcoe.org/incyder-articles/eu-solidarity-clause-and-cyber-disaster/>

⁵ JOINT COMMUNICATION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL. The EU's Cybersecurity Strategy for the Digital Decade. JOIN/2020/18. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020JC0018>

⁶ Аналітична записка з питань порівняльного законодавства Європейського Союзу, держав-членів ЄС та інших держав щодо забезпечення кібербезпеки. Дослідницька служба Верховної Ради України. URL: https://research.rada.gov.ua/documents/analyticRSmaterialsDocs/industry_policy/analytical_notes-indst/73998.html

Регламентом 2019/881 Європейського Парламенту та Ради від 17 квітня 2019 року про Агентство Європейського Союзу з кібербезпеки та про сертифікацію кібербезпеки інформаційно-комунікаційних технологій, а також скасування Регламенту (ЄС) № 526/2013⁷ (далі – Регламент ЄС 2019/881) для всіх держав-членів закріплено уніфікований підхід щодо забезпечення кібербезпеки, який виходить з необхідності проєктування електронних інформаційних ресурсів за принципом стримування кіберзагроз, відповідності міжнародним стандартам та європейським сертифікатам безпечності ІТ-продукції. Створено уніфіковані Європейські рамки сертифікації кібербезпеки для підтвердження відповідності ІКТ-продуктів, послуг та процесів встановленим вимогам безпеки, якими визначено рівні надійності ІКТ-продуктів, послуг і процесів: базовий, істотний, високий.

Повноваження Агентства Європейського Союзу з кібербезпеки⁸ (далі – ENISA) відтепер значно посилені. Завданням ENISA є досягнення високого загального рівня кібербезпеки в Європі, сприяння реалізації політики ЄС з кібербезпеки, підвищення надійності ІКТ-продуктів, послуг і процесів за допомогою схем сертифікації кібербезпеки, налагодження співпраці з державами-членами та повноважними органами ЄС. ENISA кожні два роки подає звіт Європейському Парламенту про стан кібербезпеки в ЄС.

Директивою (ЄС) 2022/2555 про заходи для високого загального рівня кібербезпеки в Союзі, внесення змін до Регламенту (ЄС) № 910/2014 і Директиви (ЄС) 2018/1972, а також про скасування Директиви (ЄС) 2016/1148⁹ (далі – Директива NIS 2) запроваджено заходи, спрямовані на досягнення високого загального рівня кібербезпеки в ЄС, із метою покращення функціонування внутрішнього ринку ЄС. Для досягнення цієї мети встановлені зобов'язання, які вимагають від держав-членів таких дій (*Рис. 1*):

⁷ Regulation (EU) 2019/881 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on ENISA (the European Union Agency for Cybersecurity) and on information and communications technology cybersecurity certification and repealing Regulation (EU) № 526/2013 (Cybersecurity Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj>

⁸ The European Union Agency for Cybersecurity. Towards a Trusted and Cyber Secure Europe. Who we are. URL: <https://www.enisa.europa.eu/about-enisa/who-we-are>

⁹ Directive (EU) 2022/2555 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on measures for a high common level of cybersecurity across the Union, amending Regulation (EU) No 910/2014 and Directive (EU) 2018/1972, and repealing Directive (EU) 2016/1148 (NIS 2 Directive). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj>

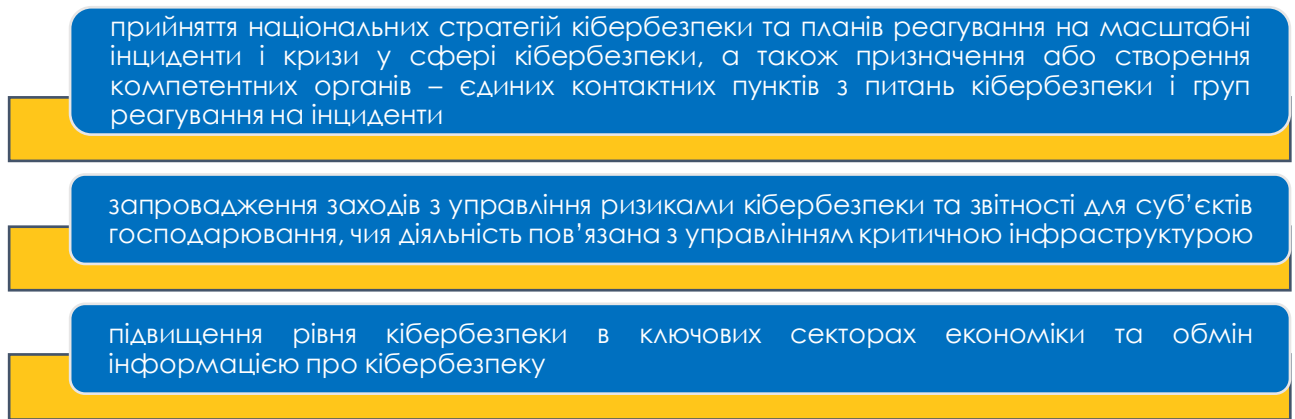

Рис. 1.

Регламент 2023/2841 Європейського Парламенту та Ради від 13 грудня 2023 року про запровадження заходів для забезпечення високого загального рівня кібербезпеки в установах, органах, службах та агентствах Союзу¹⁰ містить кілька ключових повідомлень¹¹ (Рис. 2):

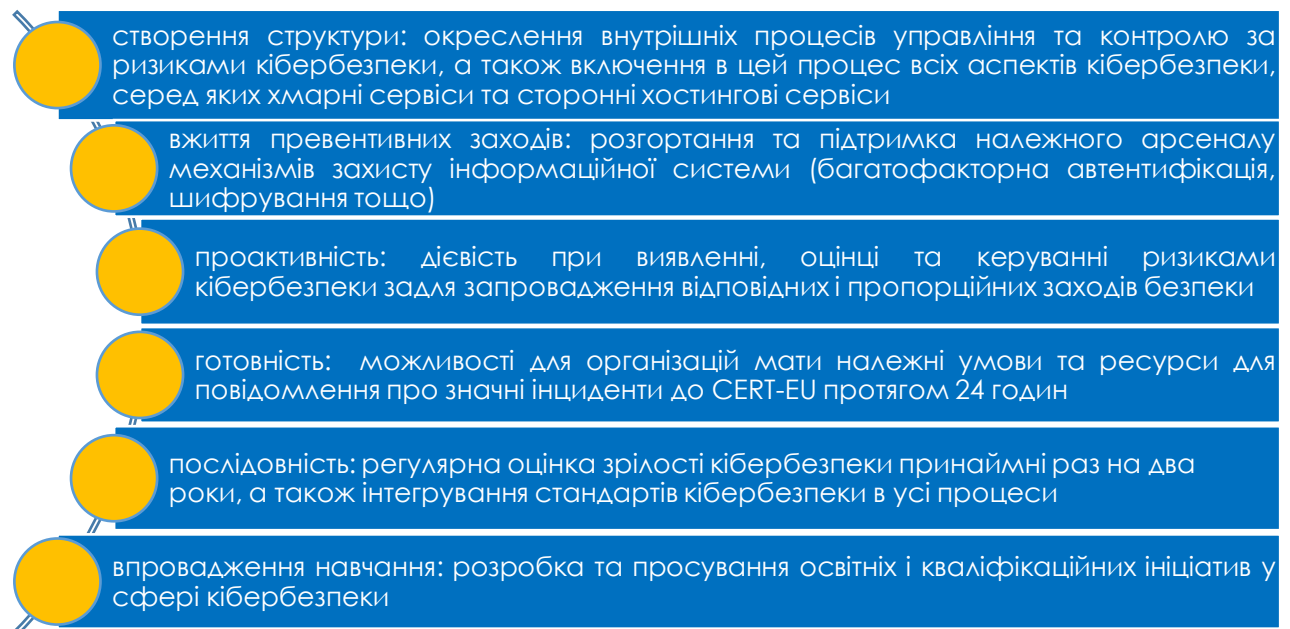

Рис. 2.

Рівень імплементації актів права ЄС у сфері кібербезпеки в законодавство України.

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони¹² (далі – Угода про Асоціацію) не містить спеціальних

¹⁰ Regulation (EU, Euratom) 2023/2841 of the European Parliament and of the Council of 13 December 2023 laying down measures for a high common level of cybersecurity at the institutions, bodies, offices and agencies of the Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2841/oj/eng>

¹¹ Regulation (EU, Euratom) 2023/2841: What does it mean for EUIBAs? URL: <https://www.protect.airbus.com/blog/regulation-eu-euratom-2023-2841-what-does-it-mean-for-euibas/>

¹² Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

положень щодо поступового наближення національного законодавства з питань кібербезпеки до права ЄС. Водночас інтеграція національного законодавства до Єдиного цифрового ринку ЄС (далі–ЄЦР ЄС) визначена одним із ключових пріоритетів щодо встановлення спільних норм на ринку надання електронних комунікаційних послуг, що повинно включати кібербезпекову складову. Також Угодою про Асоціацію передбачено прийняття дорожньої карти змін із доступу до внутрішнього ринку ЄС у цій сфері. Питання розвитку цифрового ринку у структурі Угоди про Асоціацію представлене в підрозділі 3 Частини 5 Глави 6 Розділу IV – лібералізація торгівлі комп’ютерними послугами; підрозділі 5 Частини 5 Глави 6 Розділу IV та Додатку XVII – інтеграція України до внутрішнього ринку телекомунікаційних послуг ЄС; частині 6 Глави 6 Розділу IV – співпраця у розвитку електронної торгівлі; Главі 14 Розділу V – співпраця у сфері інформаційного суспільства; Главі 15 Розділу V та Додатку XXXVII – наближення політики з питань аудіовізуальної галузі. Однак, питання інтеграції України до ЄЦР ЄС потребує також гармонізації законодавства України з оновленим законодавством ЄС у зазначеній сфері, зокрема імплементації Регламенту ЄС 2019/881, Директиви NIS 2, оперативного реагування на кіберзагрози за участі кіберекспертів ЄС (CRRT, CERT-UA), спільних навчань та кібердіалогів, що сприятимуть підвищенню кіберстійкості критичної інфраструктури України.

Стан імплементації. Відповідно до Звіту України за результатами проведення первинної оцінки стану імплементації актів права Європейського Союзу (acquis ЄС) за 2023 рік¹³ (далі – Звіт) кібербезпека тематично відноситься до Розділу 10 acquis «Цифрова трансформація та медіа»¹⁴ (поряд із питаннями електронних комунікацій, радіоспектральної політики, е-ідентифікації, аутентифікації та довірчих послуг, е-комерції та цифрових послуг, обігу даних і геопросторових даних). Як зазначено у Звіті, Рада національної безпеки і оборони України реалізує національну стратегію кібербезпеки. Урядова команда реагування на комп’ютерні надзвичайні події України (CERT-UA) отримала міжнародну акредитацію та тісно співпрацює з CERT-EU. У рамках досягнення узгодження національного законодавства із Директивою Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 2016/1148 від 6 липня 2016 року про заходи для високого спільного рівня безпеки мережевих та інформаційних систем на території Союзу (далі – Директива NIS) та Директивою NIS 2 затверджено Порядок пошуку та виявлення потенційної вразливості інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж¹⁵, а також Загальні правила обміну інформацією про кіберінциденти з метою наближення до вимог, встановлених на

¹³ Звіт за результатами проведення первинної оцінки стану імплементації актів права Європейського Союзу (acquis ЄС) за 2023 рік. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit-UA.pdf>

¹⁴ Chapters of the acquis. Website of the European Commission. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership/chapters-acquis_en

¹⁵ Порядок пошуку та виявлення потенційної вразливості інформаційних (автоматизованих), електронних комунікаційних, інформаційно-комунікаційних систем, електронних комунікаційних мереж : Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2023 р. № 497. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/497-2023-%D0%BF#Text>

рівні ЄС для забезпечення високого спільного рівня кібербезпеки в усьому Союзі¹⁶. Також парламентом України прийнятий за основу проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо невідкладних заходів посилення спроможностей із кіберзахисту державних інформаційних ресурсів та об'єктів критичної інформаційної інфраструктури» (реєстр. № 8087 від 29.09.2022)¹⁷.

Звіт про виконання Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2024 рік¹⁸ також містить оцінку загального стану виконання євроінтеграційних зобов'язань України. Щодо питання кібербезпеки зазначено лише про те, що у 2024 році ініційовано приєднання України до участі в заходах Конкретної цілі 3 «Кібербезпека та довіра» Програми ЄС «Цифрова Європа»¹⁹ й отримання відповідної підтримки в рамках Кіберрезерву ЄС.

Оцінка Європейською Комісією досягнутого Україною прогресу в проведенні реформ на шляху до членства в ЄС.

У Звіті Європейської Комісії щодо прогресу України в межах Пакета розширення 2024 року²⁰ надано характеристику загального стану виконання євроінтеграційних зобов'язань України відповідно до переговорного розділу 10 «Цифрова трансформація та медіа» і без деталізації визначено напрями подальшої роботи, зокрема з питань кібербезпеки. Так, зазначено про те, що Україна має продовжувати узгодження національного законодавства з вимогами Директиви NIS 2.

Ukraine Facility. Відповідно до таблиці реформ та інвестицій в рамках Компонента I Регламенту (ЄС) 2024/792 від 29 лютого 2024 року²¹, прийнятого Європейським Парламентом та Радою, що засновує Ukraine Facility, Україна прийняла на себе зобов'язання привести законодавство з питань кібербезпеки у відповідність, зокрема, до Директиви NIS 2 (розділ 14. Цифрова трансформація).

За результатами моніторингу реалізації Плану для Ukraine Facility щодо виконання зобов'язань із приведення національного законодавства з питань кібербезпеки у відповідність до правових стандартів ЄС варто констатувати таке (Табл. 1):

¹⁶ Загальні правила обміну інформацією про кіберінциденти : Затверджено рішенням Національного координаційного центру кібербезпеки при Раді національної безпеки та оборони України (Протокол № 21 засідання Національного координаційного центру кібербезпеки при Раді національної безпеки і оборони України від 09.02.2023). URL: <https://cert.gov.ua/recommendation/4256181>

¹⁷ Про внесення змін до деяких законів України щодо невідкладних заходів посилення спроможностей із кіберзахисту державних інформаційних ресурсів та об'єктів критичної інформаційної інфраструктури : проект Закону України № 8087 від 29.09.2022. Картка законопроекту. Вебсайт Верховної Ради України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/BILLINFO/Bills/Card/40553>

¹⁸ Звіт про виконання Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2024 рік. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit-pro-vykonannya-Ugody-pro-asotsiatsiyu-za-2024-rik.pdf>

¹⁹ Програма «Цифрова Європа». Країни: Республіка Молдова, Україна. Тривалість: 2021-2027. URL: <https://eufordigital.eu/uk/discover-eu/the-digital-europe-programme/>

²⁰ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT. Ukraine 2024 Report. Website of the European Commission. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf

²¹ План для Ukraine Facility 2024-2027. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf>

**Стан виконання Плану для Ukraine Facility у сфері кібербезпеки
(станом на квітень 2025 року)**

Зміст та сутність новації	Нормативно-правовий акт	Стан та строк виконання	Очікувані результати
затвердження базових заходів із кіберзахисту та методичних рекомендацій щодо їх здійснення	наказ Адміністрації Держспецзв'язку від 30.01.2025 № 54 ²²	виконано січень 2025	підвищення рівня кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури
розробка та подання Кабінетові Міністрів України проекту акта уряду щодо посилення рівня захисту державних інформаційних ресурсів та критичної інформаційної інфраструктури від кібератак	постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2025 р. № 447 «Про внесення змін щодо кіберзахисту державних інформаційних ресурсів та критичної інформаційної інфраструктури до деяких постанов Кабінету Міністрів України» ²³	виконано березень 2025	гармонізація законодавства України у сфері кібербезпеки з правом ЄС; посилення можливостей національної системи кібербезпеки щодо протидії кібератакам
затвердження Плану заходів на 2025 рік з реалізації Стратегії кібербезпеки України	розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 березня 2025 р. № 204-р ²⁴	виконано березень 2025	реалізація заходів, передбачених Стратегією кібербезпеки задля посилення кіберстійкості держави й захисту від кіберзагроз
імплементация положень Регламенту ЄС 2019/881 та Директиви NIS 2 у національне законодавство	Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформації та	виконано березень 2025	комплексне удосконалення нормативно-правової бази у сфері кібербезпеки та

²² Про затвердження Базових заходів з кіберзахисту та Методичних рекомендацій щодо здійснення базових заходів кіберзахисту : Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 30 січня 2025 № 54. URL: <https://cip.gov.ua/ua/docs/nakaz-administraciyi-derzhspeczv-yazku-vid-30-01-2025-54-pro-zatverdzhennya-bazovikh-zakhodiv-z-kiberzakhistu-ta-metodichnikh-rekomendacii-shodo-zdiisnennya-bazovikh-zakhodiv-z-kiberzakhistu>

²³ Про внесення змін щодо кіберзахисту державних інформаційних ресурсів та критичної інформаційної інфраструктури до деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 березня 2025 р. № 447. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447-2025-%D0%BF#Text>

²⁴ План заходів на 2025 рік з реалізації Стратегії кібербезпеки України : Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 березня 2025 р. № 204-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/204-2025-%D1%80#Text>

	кіберзахисту державних інформаційних ресурсів, об'єктів критичної інформаційної інфраструктури» від 27 березня 2025 року № 4336-IX ²⁵		захисту інформації для посилення можливостей національної системи кібербезпеки щодо протидії кіберзагрозам
--	--	--	--

Актуальні тенденції розвитку законодавства ЄС з питань кібербезпеки. За останній місяць минулого та упродовж поточного років Європейська Комісія (далі – ЄК) значно удосконалила правові інструменти, спрямовані на посилення екосистеми політики кібербезпеки ЄС, а саме (Табл. 2):

Таблиця 2

**Розвиток права ЄС із питань кібербезпеки
(хронологія подій із грудня 2024 року по квітень 2025 року)**

Дата	Сутність та зміст події
10 грудня 2024 року	набуття чинності Регламентом (ЄС) 2024/2847 Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2024 року про горизонтальні вимоги до кібербезпеки для продуктів із цифровими елементами та внесення змін до Регламентів (ЄС) 168/2013 та (ЄС) 2019/1020, та Директиви (ЄС) 2020/1828 (Закон про кіберстійкість) ²⁶
15 січня 2025 року	прийняття цільової поправки до Закону ЄС про кібербезпеку, яка запропонована ЄК ще 18 квітня 2023 року ^{27; 28}
4 лютого 2025 року	набуття чинності Регламентом (ЄС) 2025/38 Європейського Парламенту та Ради від 19 грудня 2024 року про заходи щодо зміцнення солідарності та можливостей у Союзі виявляти, підготовлювати та реагувати на кіберзагрози та інциденти, а також про внесення змін до Регламенту (ЄС) 2021/694 (Закон про кіберсолідарність) ²⁹

²⁵ Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформації та кіберзахисту державних інформаційних ресурсів, об'єктів критичної інформаційної інфраструктури : Закон України від 27 березня 2025 року № 4336-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4336-20#Text>

²⁶ Regulation (EU) 2024/2847 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2024 on horizontal cybersecurity requirements for products with digital elements and amending Regulations (EU) No 168/2013 and (EU) 2019/1020 and Directive (EU) 2020/1828 (Cyber Resilience Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/2847/oj/eng>

²⁷ Proposed Regulation on ‘managed security services’ amendment. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/proposed-regulation-managed-security-services-amendment>

²⁸ The EU Cybersecurity Act. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/cybersecurity-act#:~:text=This%20targeted%20amendment%20was%20adopted,testing%2C%20security%20audits%20and%20consultancy>

²⁹ Regulation (EU) 2025/38 of the European Parliament and of the Council of 19 December 2024 laying down measures to strengthen solidarity and capacities in the Union to detect, prepare for and respond to cyber threats and incidents and amending Regulation (EU) 2021/694 (Cyber Solidarity Act). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2025/38/oj/eng>

24 лютого 2025 року	опубліковано проєкт Рекомендації Ради щодо Плану ЄС з управління кіберкризами (Cyber Blueprint) ³⁰ , метою якої є чітке, просте та доступне представлення рамкової бази ЄС для управління кіберкризами
11 квітня 2025 року	початок публічних консультацій ЄК для оцінки та перегляду Закону про кібербезпеку ³¹

Висновки. Сутність екосистеми кібербезпеки ЄС полягає у встановленні та впровадженні уніфікованих правил, які визначають колективну здатність держав-членів ЄС і власне ЄС запобігати, виявляти, стримувати, надавати відповіді на кіберзагрози й кібератаки.

Кібербезпека є одним із напрямів переговорного процесу про вступ України до ЄС. Ключовим питанням, на якому сконцентровано увагу, є приведення національного законодавства з питань кібербезпеки у відповідність до вимог Директиви NIS 2.

Приведення національного законодавства у відповідність до стандартів ЄС у сфері кібербезпеки сприятиме інтеграції України до ЄЦР ЄС.

Корисні посилання

Більше інформації про екосистему кібербезпеки ЄС:

<https://www.interface-eu.org/publications/navigating-the-eu-cybersecurity-policy-ecosystem> ;

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/infographic-eu-cybersecurity-ecosystem>

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, і не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

³⁰ Cyber Blueprint - Draft Council Recommendation. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/cyber-blueprint-draft-council-recommendation>

³¹ Commission opens consultation on revising EU Cybersecurity Act. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-opens-consultation-revising-eu-cybersecurity-act>